

27. ožujka 2020.

broj 149

KU ZI S?! LIST ZA MLADEŽ

6 ▶▶▶

MATURANTI

ŠTO I GDJE DALJE?

8 ▶▶▶

OSMI MART

BORBA ZA JEDNAKOST

16 ▶▶▶

INFOPOLIS

MJESTO ZNANJA I VJEŠTINA

20 ▶▶▶

GLAZBA

NEPRIJATNO MI JE

FOTO MJESECA

Proljeće u doba korone

FOTO: Dario Vojnić Hajduk

List je besplatan

Osnivač: NIU Hrvatska riječ

Nakladnik: NIU Hrvatska riječ

Trg cara Jovana Nenada 15/II

24000 Subotica

Za nakladnika: Ivan Ušumović

Urednik izdanja: Davor Bašić Palković

Suradnici: Klara Dulić, Andrea I. Darabašić,

Ivan Benčik, Kristina Ivković Ivandekić,

Vedran Horvacki

Lektura: Zlatko Romić

Korektura: Davor Bašić Palković

Tehnički prijelom: Thomas Šujić,

Jelena Ademi

Fotografije: Ana Francišković, Pixabay

E-mail: kuzis07@gmail.com

Web: www.hrvatskarijec.rs/stranica/kuzis/

Tisak: Sajnos DOO, Novi Sad

List izlazi uz redovitu potporu Pokrajinskog tajništva za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama

Sretno nam bilo!

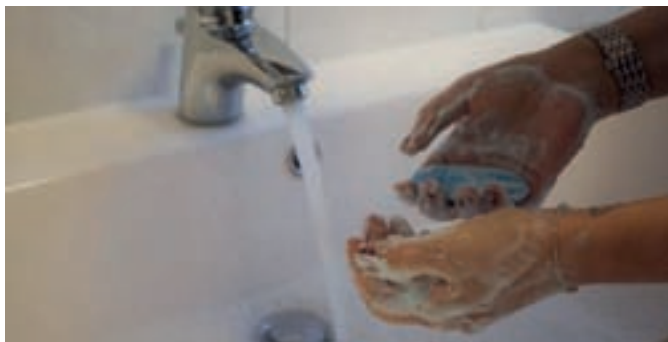
Nema veće globalne vijesti od terorističkog napada 11. rujna 2001. do ove, pa tako i ja pišem o ovoj temi. Kao što sviznate, svijet grca pod pritiscima ozbiljne pandemije, virusa COVID-19. Situacija nije svugdje ista, ali jedno je sigurno: situacija je ozbiljna. Ovu krizu smo u Srbiji isprva dočekali vrlo nespremni. Uz metaforično udaranje o prsa da nama ova bolest ne može ništa. I rakiju kao preventivu. Negirajući činjenicu da virus možda i nije opasan za nas same, ali jeste itekako za starije dijelove naše populacije. Neki su tvrdili da virus postoji samo na društvenim mrežama. Bili smo neozbiljni dok se broj nije popeo na pet pa na dvadeset, pa na pedeset pet i nastavlja rasti. Možemo svakako u cijeloj situaciji izvući i poneku lekciju. Prkos možda funkcionira u slučaju sankcija i bombardiranja, ali virus ne zna za politiku, on ne bira tko će biti sljedeća žrtva. No, sada je situacija drugačija, poduzete su ozbiljne mjere – od države do lokalna. Za obične građane kažu da je samoizolacija najbolje rješenje: tako čuvamo i sebe i druge. Samoizolacija je mantra dana i svi je se trebaju pridržavati. Uz praćenje vijesti i savjete stručnjaka oko čestog i pojačanog pranja ruku, nošenja maski i slično. O kretanju bez priroke potrebe. Realno, nemamo što raditi na ulici, a posebice ne u kafićima. Da, vrijeme je predivno, ali stanje je izvanredno. I točka!

No, i u ovoj krizi ima politike. Recimo, postoji polemika oko mjera koje je Vlada provela, odnosno sazivanja izvanrednog stanja umjesto izvanredne situacije. Također, na prorežimskim televizijama se poziva na ukidanje društvenih mreža kako se ne bi širila panika. Neki smatraju da se time ukida kritički glas spram djelovanja vlasti. Kao jedan mlad čovjek, budući akademski građanin, preneražen sam činjenicom da se ova preozbiljna kriza koristi u političke svrhe. Na kraju, zgrožava me činjenica da smo možda u strahu od nevidljivog neprijatelja koji uzima živote nemoćnih, predali svoju slobodu jednom političkom konkurentu koji je itekako vidljiv, itekako poznat. No, fokus je svakako na zdravlju. Kako bismo sačuvali sebe i svoje bližnje i prebrodili ovu bitku s bezličnim protivnikom pozivam vas da slušate savjete stručnjaka. I to onih službenih, a ne nekih teoretičara urote na Facebooku. Imajte u vidu i junaštvo liječnika i zdravstvenih radnika koji se svakodnevno izlažu velikim rizicima i bore za naše zdravlje. I zapamtite, ne paničite, proći će i ovo. Samo treba biti strpljiv, odgovoran i oprezan. Sretno nam bilo!

U RALJAMA KORONE

Kada smo prošloga mjeseca pisali o koronavirusu, bio je zahvatio 28 zemalja s 493 smrtnih slučajeva u samo tri zemlje svijeta. Mjesec dana kasnije, točnije do 13. ožujka, ovaj se virus proširio na 139 zemalja, a odnio je 5.416 života. Nakon

Kine, virus se najviše ispoljio u Italiji, gdje je za samo nekoliko tjedana od njega oboljelo 17.660 ljudi, dok je broj mrtvih narastao na 1266. Iz Italije se nevjerovatnom brzinom proširio i na ostatak Europe. Svjetska zdravstvena organizacija (dalje: SZO) je iz tog razloga koronu proglasila globalnom pandemijom. SZO je naglasila da to ne mijenja njen odnos prema ovome problemu, te da se drži istih savjeta građanima kao i dosad kako se zaštititi i što raditi u slučaju zaraze.

Virus se, u međuvremenu, pojavio i u Hrvatskoj i Srbiji, gdje je do 13. ožujka broj oboljelih bio 32, odnosno 35. U Srbiji je prva »na udaru« bila Subotica, čiji je građanin doputovao iz Mađarske koja bilježi 19 oboljelih. Od zemalja u regiji, Albanija i Bugarska su zabilježile po jedan smrtni slučaj, dok su Crna Gora i Kosovo bile jedine zemlje/regije u Europi bez potvrđenih slučajeva do 13. ožujka. S druge strane, neke zemlje su uspjele oporaviti svoje građane. Rumunjska ukupno bilježi 89 zaraženih od kojih se sedmero izliječilo. Drastične je mjere zaštite poduzela Kina koja je od ukupno 80.817 oboljelih, najviše na svijetu, izliječila njih 64.152, također najviše na svijetu.

Riješeni slučajevi

Neki su se teritoriji »izliječili« u potpunosti. Tako je Makao, posebna upravna regija na jugu Kine, imala 10 zaraženih a sada je svih 10 izliječeno. Nepal, Gibraltar i Jordan su imali po jednu zaraženu osobu, i sve su danas zdrave. Od ukupno 145.361 zaraženih na svijetu 70.931 se oporavilo od virusa, što znači da se skoro polovina uspjela izliječiti (48,8%) dok je 3,7% smrtno stradalo.

Nažalost, virus je trenutačno u daleko većem porastu u Italiji i Iranu nego što je u Kini. Na dan 13. ožujka u Italiji je prijavljeno 2.547 novih slučajeva, u Iranu 1.289, dok u Kini samo 3. Zemlje koje su u Europi zabilježile najveći broj oboljelih su Španjolska, Njemačka i Francuska.

Pad tržišta dionica

Osim visoke stope smrtnosti, jedna od žestokih posljedica korone je i pad svjetskog tržišta dionica. Poznati američki Wall Street je nakon pada vrijednosti dionica za 7% obustavio trgovinu punih 15 mi-

nuta. Nakon ponovnog otvaranja tržišta Wall Street je uspio povratiti neke od gubitaka, međutim mnogi koji su ulagali mjesecima nisu bili te sreće. Wall Street je krajem veljače doživio najgori tjedan od financijske krize koja je potresla svijet 2008. godine. Slična sudbina zadesila je i tržišta u Velikoj Britaniji, Australiji, Japanu i Hong Kongu. Razlog tomu je to što je kineska ekonomija, druga po jačini na svijetu, pretrpjela najveći udarac. Njena proizvodnja, izvoz i uvoz, su opali, što je automatski pogodilo američke multinacionalne kompanije koje ovise o kineskom tržištu. Kao drugi faktor nestabilnosti tržišta dionica analitičari navode predstojeće američke izbore koji će biti održani krajem godine. Najveću prijetnju *Gordonu Gecku*, koji je više nego samo fiksijska ličnost u ulozi **Michaela Douglasa**, predstavlja kandidat za predsjednika **Bernie Sanders**, ujedno i zaklet protivnik najbogatijeg američkog sloja. Sanders je svojom kampanjom uspio podići svoje šanse za predsjedničku nominaciju od strane Demokratske stranke, te time i poljuljati samopouzdanje trgovaca s Wall Streeta.

Paradoks ekstremnih politika

Dok veliki broj europskih zemalja vodi antimi-grantsku politiku prema ratnim i ekonomskim izbjeglicama s Bliskog i Dalekog istoka, o koroni je u Europi vođeno malo računa. Žičane ograde su podignute i granične kontrole pooštrene kako bi se spriječile navale migranata. Turska je zbog sukoba s Rusijom pustila izbjeglice u Europu i mnoge članice EU su se više posvetile zaustavljanju izbjeglica nego zaustavljanju smrtonosnog virusa. Vremena je bilo dovoljno za poduzimanje ozbiljnih mjera, međutim ekstremne politike i populizam još uvijek za prioritet uzimaju širenje ksenofobije, pa tako i prema kineskim državljanima koje je, nažalost, prve zadesila ova sada već globalna tragedija.

Tomislav Perušić

Kako sa strahom u situaciji poput ove s koronavirusom?

Strah je emocija i normalno je da ju osjećamo kada smo mi ili netko/nešto nama važno u opasnosti ili nam se čini da smo u opasnosti.

Strah može biti različitog intenziteta, od zabrinutosti do apsolutne panike koja nas paralizira.

U situacijama kao što je ova s koronavirusom nije dobro da straha uopće nema ako to vodi tomu da se osobe ponašaju neodgovorno. S druge strane, nije dobro ni da je strah prevelik jer i tada dovodi do nepovoljnih reakcija i postupaka.

Važno je da nas strah ne paralizira i da stres održimo na razini na kojoj ga možemo kontrolirati. Kako to možemo napraviti?

5 ključnih stvari u nošenju sa strahom

1. Ograničiti vrijeme koje ćemo biti izloženi vijestima i informacijama koje nam uzrokuju strah i stres

Naš će mozak prije obratiti pozornost na nešto negativno, opasno, lošu vijest nego na nešto pozitivno i ugodno. To je zato jer nam je takav oprez bio važan za preživljavanje. No, nemamo beskrajne kapacitete za nositi se s neugodom. U 21. stoljeću mi smo, u samo jednom danu, izloženi tolikoj količini podražaja kojoj su naši prapretci bili izloženi tijekom cijelog života.

Stoga je vrlo važno da sami ograničimo koliko smo izloženi takvim informacijama. Prevelika količina zastrašujućih informacija dovodi do stresa tijekom kojeg se luči hormon kortizol koji negativno utječe na imuni sustav, a snažan imuni sustav nam je potreban.

Jedanputa dnevno pročitati vijest sa službene stranice je taman onoliko koliko možemo podnijeti. Surfati internetom, čitati svaku objavu i svaki komentar na Facebooku, čitati senzacionalističke naslove i članke iz neprovjerenih izvora...to je jednostavno previše.

2. Povećati aktivnosti i sadržaje koje nas nasmijavaju, vesele, umiruju itd.

Znanstvenici su nizom istraživanja procijenili da nam je za svaku negativnost kojoj smo izloženi potrebno pet pozitivnih stvari kako bi se ova negativna neutralizirala. U situacijama kada vlada panika važno je planirati i svjesno obraćati pozornost i uključiti se u aktivnosti i sadržaje koji će nam pomoći da se opustimo i da ne budemo stalno koncentrirani na brigu i strah. To može biti gledanje komedije, glaz-

ba, šetnja, čitanje, crtanje, tjelovježba itd. Uglavnom svatko od nas zna što je to što nas veseli i što nam može odvratiti pozornost te nam tako pomoći smanjenju stresa.

3. Koncentrirati se na ono što možemo učiniti, to će nam dati osjećaj moći

U ovoj situaciji možemo puno: imamo jasne higijenske mjere kojih se možemo (i trebamo) pridržavati; možemo kontrolirati kakvim informacijama ćemo se izlagati; možemo birati sadržaje i aktivnosti koji pozitivno utječu na nas.

4. Unijeti više strukture

Kada smo pod velikim stresom, možemo se osjećati pomalo izgubljeni. Da to ne bi bilo tako može nam pomoći jasnija struktura dana. Posebice onog vremena u danu kada nemamo uobičajene aktivnosti. Također, ako smo se odlučili za izolaciju ili smo zbog testiranja primorani na izolaciju, važno je unaprijed isplanirati vrijeme i posebice voditi računa da imamo aktivnosti koje nas vesele i umiruju. Struktura nam pomaže da se opustimo, daje nam osjećaj sigurnosti. Ako ne znamo što ćemo, često ćemo završiti upravo tako da surfamo internetom izloženi ogromnoj količini negativnih, često netočnih informacija koje će nas uznemiriti.

5. Utišati katastrofizirajuće misli

Kada primijetimo katastrofizirajuće misli i čini nam se da su jako uporne i da ih se ne možemo riješiti, može nam pomoći nekoliko stvari. Nekima pomaže da te misli odagnaju nekom aktivnošću koja će im jače zaokupiti um (npr. križaljka, sudoku, čitanje, pjevanje na glas pjesmice itd.), dok je drugima lakše obratiti pozornost na osjete u tijelu. U stvari, može nam pomoći bilo koja vježba mindfulnessa i u redu je da istražimo i nađemo neku koja će nam najviše odgovarati.

Također, sjetite se da je u redu potražiti i stručnu pomoć. Nastala psihoza oko koronavirusa mnogima će pasti teže od očekivanog. Posebno teško može biti osobama koje se inače osjećaju pojačano anksiozno. Također, može se dogoditi da nam se probude i neki osobni stari strahovi. Kako god bilo, u redu je potražiti pomoć.

Marina Balažev, prof. specijalizantica transakcijske analize smjer psihoterapija

Što i gdje dalje?

Svake godine u drugome polugođu najveću pozornost dobiju upravo maturanti. Svi se pitamo što će upisati, gdje planiraju studirati... Iako koronavirus unosi dosta nepoznanica glede školstva, razgovarali smo s nekoliko maturanata o tomu kako se pripremaju za školsku i za državnu maturu, što im ili tko im pomaže u pripremama i kako vide svoju budućnost. Lijepo je razgovarati s mladim ljudima koji su puni entuzijazma i s radošću i malom dozom zdrave treme planiraju svoju budućnost. Za one koji žele studirati u Hrvatskoj, pripremnu nastavu je i ove godine organiziralo Hrvatsko nacionalno vijeće u Subotici.

Valentina Katačić, učenica Srednje medicinske škole *Dr. Ružica Rip* u Somboru svakog četvrtka pohađa pripremnu nastavu za državnu maturu u Hrvatskoj:

sam pripremama u HNV-u. Sviđa mi se ekipa koja se okuplja na pripremama. Sviđa mi se to što za svaku oblast dobivamo radne listove i dok obrađujemo oblast popunjavamo ih. Osim hrvatskog, pripremam se i iz fizike, kemije, biologije, matematike i engleskog jezika. Želja mi je upisati Medicinski fakultet u Osijeku, ali imam i neke druge alternative. Ne znam kako bih opisala kako je biti maturant. Isto je kao i prije, a opet drugačije. Primjećujem da nemam vremena baš i da je sve u znaku priprema, što za državnu maturu što za završne ispite u školi. Srednju školu nisam pohađala na hrvatskom jeziku, ali što se tiče osnovne škole to je posebno iskustvo koje ni za što ne bih mijenjala.»

Ivana Mačković pohađa Muzičku školu u Subotici i sada je četvrti razred. Planira se upisati na Akademiju umjetnosti u Osijeku na smjer tambure. Kako bi to

»Zadovoljna sam radom profesora, jer kroz gradivo prolazimo temeljito. Što se tiče ostalih predmeta, pripremam se kombinirano – neke predmete spremam sama, a iz nekih idem na privatne sate. Planiram se upisati na Farmaceutsko-biokemijski fakultet u Zagrebu. Biti maturant je veoma stresno, tu su obveze u školi, pa pripreme za državnu maturu i za teorijski i praktični ispit strukovne škole koju pohađam (medicinska). Uskoro će krenuti i panika oko maturalne večeri, ali iskreno koliko nas maturante to plaši, toliko nas i raduje. To je kao neka vrsta pozitivnog adrenalina.«

Lucija Ivanković Radaković iz subotičke Medicinske škole jedna je od ranijih sugovornica *KUŽIŠ?!-a*:

»Za državnu maturu se pripremam samostalno uz povremene konzultacije ako mi nešto nije jasno. Idem na pripremu iz hrvatskog jezika u HNV. Zadovoljna

ostvarila, krenula je u HNV na pripreme za maturu. S obzirom na to da je maturantica, postalo je prilično zahtjevno, kako kaže, usklađivati školu, pripreme za maturu, obveze izvan škole... I još pored toga treba stići učiti i vježbati. Trudi se da se ne nervira previše (iako je to pomalo nemoguće), jer bi time samo otežala sebi okolnosti.

Andela Matin iz Sombora koja ide u subotičku Gimnaziju također je bila raspoložena odgovoriti na naša pitanja:

»Za državnu maturu se spremam uglavnom sama, ali idem i na pripremnu nastavu u HNV. Najviše mi se dopada što pripremna nastava nije kao ona u školi. Profesor s nama prelazi gradivo tako što nas potiče na razmišljanje i prisjećamo se svega što smo radili prije, uz dodatak zanimljivosti i novog gradiva. Naravno, nije

dovoljno samo ići na pripreme, bitno je i da se sami spremamo. Iz tog razloga i sama ponavljam gradivo i radim različite vježbe. Kako je, osim hrvatskog jezika, obavezno pisati maturu iz matematike i engleskog jezika i ja sam prijavila ove predmete. Za ove predmete se sama spremam, jer na žalost za matematiku i engleski nemamo pripremnu nastavu u HNV-u. Idem u 4. razred Gimnazije *Svetozar Marković* i veoma sam sretna što ću uskoro završiti i ovaj dio svog života, jer kada se jedna vrata zatvore druge se otvore, zar ne? Biti maturantica koliko je lijepo toliko je i teško, jer nikada nije dovoljno učenja kako za školu tako i za maturu. Drago mi je što postoji nastava na hrvatskom jeziku i što imamo mogućnost školovati se na materinskom jeziku. Kako sam osnovnu školu završila na srpskom jeziku i književnost koju smo radili bila je koncentrirana na srpsku književnost, dok u srednjoj školi obrađujemo hrvatsku književnost koja mi je do sada bila manje dostupna i poznata. Nadam se da ću uspjeti upisati informatiku i time ostvariti svoje planove za budućnost. Voljela bih studirati u nekom od većih gradova u Hrvatskoj, jer s većim gradom dolazi i više mogućnosti kako tijekom studija tako i nakon njih.«

Naše mlade sugovornice dale su veoma zrele odgovore, kako i dolikuje maturantima. Sugovornici su odgovorili na pitanja prije nastupanja izvanrednoga stanja u Srbiji. Trenutačno nije izvjesno na koji način će polagati maturu i upisivati se na fakultete, ali ostaje im praćenje televizijskoga programa obrazovnoga sadržaja i, naravno, samostalno učenje. U ovim okolnostima želimo im da postupaju odgovorno i odraslo, ali s mladenačkom vjerom u sretnu budućnost i brzo okončanje ove situacije. Želimo im mnogo sreće i uspjeha u budućnosti i studiranju!

K. D. Š.

7

Čitanjem do zvijezda

Osmero srednjoškolaca na državnoj razini kviza

Među 311 učenika, koliko ih je sudjelovalo na drugoj, regionalnoj razini kviza znanja i kreativnosti *Čitanjem do zvijezda* početkom ožujka, online test je popunjavalo i devetero učenika subotičke Gimnazije *Svetozar Marković*, a čak sedmero ih se plasiralo na treću, posljednju razinu, državno natjecanje. To su **Luka Mrkaljević, Ana Sakač, Josipa Dulić, Josipa Kujundžić, Dražen Vidaković, Zdenko Ivanković** i **Daniel Kujundžić**. Na državnu razinu, ali u kategoriji multimedijskog uratka, plasirao se i **Dario Vojnić Hajduk**, učenik Politehničke škole iz Subotice.

Naredna, državna razina kviza trebala bi biti održana 13. svibnja, a do tada će plasirani učenici trebati pročitati i posljednju, treću knjigu s popisa *Vrli novi svijet*, autora **Aldousa Huxleya**. Time će biti zaokruženo ovogodišnje natjecanje *Čitanjem do zvijezda* za srednjoškolce za školsku 2019./20. godinu koji je

imao temu *SF literature za mlade*. Naravno, održavanje ovog natjecanja ovisit će o mjerama vezanih za borbu protiv virusa COVID 19.

Organizatori ovog kviza za poticanje čitanja su Hrvatska mreža školskih knjižničara, a u Subotici ga provodi Gradska knjižnica Subotica u suradnji s NIU *Hrvatska riječ*.

B. I.

BORBA ZA JEDNAKOST

U nekim zemljama žene još uvijek nemaju pravo glasa ili im je ono ograničeno. Niz istraživanja stalno pokazuje da su žene manje plaćene u odnosu na muškarce. Međutim, ima i pozitivnih pomaka

Nedavno smo proslavili/obilježili Osmi mart/ožujak. Ostao mi je uvijek u sjećanju kao praznik za koji smo kao djeca pravili čestitke mamama i bakama, kupovali poklone učiteljicama i nastavnicama. Čini mi se da smo u Srbiji ovom prazniku, makar simbolično i bez poznavanja svih razloga, pridavali mnogo pažnje čak i kada to nije bio slučaj u svijetu. Međutim, u duhu novih okolnosti, trećeg vala feminizma i borbe za jednaka prava, vidim značajne promjene u pristupu ovom prazniku u svijetu i kod nas.

Ovaj datum povezuje se s 1875. godinom kada su tekstilne radnice u New Yorku prosvjedovale, zahtijevajući bolje uvjete rada. Njemačka feministica i ljevičarka **Clara Zetkin** bila je jedna od žena koje su se zalagale za uvođenje Međunarodnog dana žena, ali na konferenciji na kojoj je ona govorila nije bio određen točan datum. Dan žena, kao takav, prvi put je obilježen 19. ožujka 1911. godine. Ujedinjeni narodi službeno usvajaju osmi ožujak kao Međunarodni dan žena tek 1975. godine.

8

Ukazivanje na nejednakost

Cilj prosvjeda i praznovanja bilo je skretanje pozornosti na nejednakost i nezavidan položaj žena u društvu i postizanje jednog važnog prava – prava na glasanje. Novi Zeland je bila prva država koja je svim ženama omogućila pravo glasa još davne 1893., dok je Jugoslavija to pravo usvojila 1945. godine. Međutim, u Vojvodini je bila nešto drugačija situacija. Tijekom Velike narodne skupštine Srba, Bunjevaca i drugih Slavena u Banatu, Bačkoj i Baranji sedam žena je imalo pravo glasa, što ovaj događaj stavlja na značajno mjesto u europskoj povijesti žena. Na Velikoj skupštini održanoj u Novom Sadu 25. studenoga 1918. godine, kada je odlučeno da se Banat, Bačka i Baranja pripoje Kraljevini Srbiji, glasove za bezuvjetno prisajedinjenje dale su **Milica Tomić, Mara Malagurski, Mara Jovanović, Katica Rajčić, Olga Stanković, Anastazija Manojlović i Manda Sudarević**. Ove žene su svoje pravo sudjelovanja zaslužile svojim društvenim angažmanom. Nerijetko su bile supruge političara ili uglednih i imućnih građana, često su bile iz porodica isto tako uglednih Vojvođana.

Vidljivi napredak

Od svih ovih događaja prošlo je mnogo godina, ali neke stvari su još uvijek iste. U nekim zemljama žene još uvijek nemaju pravo glasa ili im je ono ograničeno. Niz istraživanja stalno pokazuje da su žene manje plaćene u odnosu na muškarce. Svaka-ko, tu su pitanja zlostavljanja, uznemiravanja i nesigurnosti žena u njihovom svakodnevnom životu. Svijet, čini mi se, ipak ide velikim koracima naprijed. Žene zauzimaju visoka mjesta u kompanijama i na političkim funkcijama. Strah se umanjio i mnoge od njih odlučno govore o problemima s kojima se suočavaju.

U Srbiji je situacija kompleksna. Nekoliko puta sam pomislila kako ženama u našoj zemlji nije toliko teško, samo da bih došla do zaključka da su žene na koje mislim odrasle i stasale u povlaštenim sredinama i imale su uvjete da postignu značajne rezultate (u ovu grupu ubrajam i sebe i većinu svojim prijateljica, jer nam je od djetinjstva bilo omogućeno pravo na obrazovanje, a zbog obitelji u kakvima smo odrasle i pravo na slobodan izbor). Ali što je sa svim onim djevojčicama i ženama koje su ograničene od strane svojih porodica, partnera ili od sustava koji, kako sve više shvaćam, nema razumijevanja za to što sam žena. Nedavno sam saznala da su žene u Srbiji plaćene 16% manje u odnosu na muškarce, iako obavljaju iste poslove. Preispitujući svoj svakodnevni položaj u društvu pitala sam tri mlade djevojke na početku svojih života i karijera da komentiraju položaj žena u srpskom društvu.

ANKETA: Kako ocjenjujete položaj žena u Srbiji?

Milica Stević: Rekla bih da žene u Srbiji imaju znatno lošiji položaj u odnosu na muškarce – i dalje nemamo jednaka prava. Poslodavci će prije zaposliti muškarce nego na primjer mlade žene, jer se pribojavaju da bi one mogle zahtijevati odsustvo ukoliko ostanu u drugom stanju (iako je to njihovo zakonsko pravo). S druge strane, još uvijek postoji ta slika žene čiji je jedini cilj udaja i rađanje djece, koje se naravno po društvenim standardima mora desiti do tridesete godine ili je ona usjedjelica, što

se za muškarca nikada ne bi reklo. Naravno, tu je i stav prema djevojkama koje se lijepo oblače ili šminkaju, za koje se lijepe raznorazni negativni epiteti i nadimci. Za muškarce opet nikada ne biste čuli takav komentar – oni mogu izgledati kako žele.

Vanja Vidić: Nešto što me uvijek izbacila iz takta jest odnos koji društvo ima prema djevojkama na osnovu toga kako izgledaju. Previše je predrasuda. Naravno i ona »stara dobra« izjava da su lijepe djevojke glupe – kako je uopće moguće da ljudi misle tako nešto!? Tu su obaveze žene da se uda i rađa, za koje smatram da mogu biti problematične. Jednostavno je – ne osjećaju se svi (muškarci i žene) dovoljno sposobnim da funkcioniraju u takvim zajednicama, društvo ne bi trebalo stvarati pritisak na te ljude. I još nešto, čemu pristupam krajnje subjektivno, jest kuhanje. Smatram da je nonsens da se žena nipodaštava zato što ne umije kuhati ili to

možda ne želi. Svi kućni poslovi mogu se raspodijeliti u porodici ili između partnera.

Ena Bertok: Smatram da se situacija u Srbiji popravlja, ali neophodno je još mnogo rada kako bi položaj žena bio prihvatljiv. Veoma je bitno da su regulirani zakoni po pitanju nasilja u porodici, čije su žrtve uglavnom žene. Međutim, često vidimo da se zakon ne primjenjuje zbog pojedinaca koji ne obavljaju svoj posao kako treba. U Srbiji svake godine umre oko trideset žena zbog nasilja koje nad njima vrše partneri – to je velika brojka, posebno kada imamo u vidu da su mnoge od njih tražile pomoć. Još jedna stvar koju bih izmijenila jest da žene odlaze u mirovinu sa 65 godina: to je mnogo, ne mogu zamisliti da to doživim. Mada, to je sustavni problem koji zahtijeva kompleksno rješenje na nivou globalne ekonomije.

Andrea I. Darabašić

Cilj

Zlatni zraci Sunca, skrivenoga iza zim zelenih šuma i zamagljenih planina, prodirali su kroz tanko staklo sred-njovjekovnih prozora njenoga ateljea.

Njene bistro plave oči gledale su bijelo platno pred sobom, a i platno je uzvraćalo pogled. Sjedila je na škri-pavoj drvenoj stolici, činilo se satima, razmišljajući o svojoj novoj slici. Nije znala gdje početi, no ne zbog manj-ka inspiracije nego zbog izlivanja ideja i iskustva koja su joj jurila mislima. Nagnula se blago ulijevo i iza platna otkrila damu u plavoj haljini ukočena lica i prekriženih dlanova.

10

Uzela je četkicu u ruke i izlila na platno boju žitnih valova na ljetnom vjetru. Sami potezi četkice po platnu davali su joj unutarnji mir i sreću stvorenu samo za ove trenutke na ovoj stolici. Smješak na njenu licu prikazao bi ju kao osobu koja vidljivo radi ispunjena srećom i strašću koje su isijavale iz oslikanoga platna.

Oči su joj skakale platnom dok se konačno nisu usredotočile na jednu točku. Kako je četkicu približavala hrapavoj površini platna njen se osmijeh smirivao, a ruka vođena mirom plesala čarobnom površinom. Klizeći platnom četkica je ostavljala trag blago rumenoga obraza dame u plavom, a kasnije, malim su se pokretima otkrивale delikatne sjenke koje su trepavice ostavljale na blistavim očima.

Slika je bila gotova.

U galeriji, u masi ljudi, stajala je Ona. Nasmijana, usredotočena na jednu sliku u moru drugih, jedinstvenu zbog strasti koju je okačeno platno skrivalo.

Marko Konkolj, AT 4/2, Politehnička škola, Subotica

Sloboda

Ni u jednom sustavu čovjek nije slobodan, gdje god da sije žito, nije njegovo. Fašizam? Tvoje žito pripada vođi. U kapitalizmu tvoje žito pripada bogatim korporacijama. U komunizmu tvoje žito pripada narodu.

Ali, ne više. Dosta je bilo da drugi krađu vaš trud i rad. Zato, radi dobrobiti svih ljudi, predstavljam vam pro-jekt *Atlantis*. Nema bogova, nema kraljeva, samo čovjek. Grad pod oceanom odvojen od problema vanjskoga svijeta, duboko ispod valova. Mjesto gdje se pohlepne ruke Amerike neće miješati u vaše živote, gdje ne riski-rate svoju sigurnost ako govorite protiv države. Daleko od ratova, okruženi samo sebi jednakim ljudima. Mje-

sto bez zakona, bez poreza. Svatko je dobrodošao, ljudi svih rasa i društvenih statusa. Generacije će živjeti u slobodi, slobodi od gladi, rata, zatvora i zakona.

Ovaj je govor jedan od mnogih koje je američki izumitelj **Thomas Maxwell** održao još 1950. godine. Projekt *Atlantis* na kraju je bio realiziran, ali je na kraju bio neuspješan. *Atlantisom* je ubrzo zavladao kaos, a Maxwell je bio ubijen. KGB i CIA u svojoj su jedinoj zajedničkoj operaciji likvidirali svjedoka *Atlantisa* i time cijele povijesti propaloga grada-države. Trenutna misija KGB-a i CIA-e je da ušutkaju svakoga tko priča o tome ili ima ideju slične prijetnje.

Vladimir Abrahamov Izakovič, agent, zaštićeni izvještaj.

Vuk Ćorić, GFT 2/8, Politehnička škola, Subotica

Napuštena kuća

Uroš, Mihajlo i Miki ljetovali su s bakom i djedom na selu. U selu je bila napuštena kuća.

Jednoga dana Uroš, Mihajlo i Miki pristali su otići u tu kuću. Malo su se prestrašili, jer su čuli neke priče o njoj, ali bili su znatiželjni. Kada su stigli, kuća je bila otključana. Polako su išli i pogledali oko sebe te se ubrzo popeli na tavan. Kada su otvorili vrata, ugledali su jedan krevet. Na krevetu su bila urezana imena. Bojali su se, a kada su htjeli izaći na vrata nisu mogli. Počelo se smračivati. Njihovi djed i baka bili su zaprepašteni što ih više nema. Zaputili su se do napuštene kuće s namjerom da ih tamo nađu. Kada su stigli, pretražili su cijelu kuću, ali nije bilo nikoga. Na kraju su se popeli na tavan i ugledali isti krevet na kojem su bila urezana njihova imena. I nakon toliko godina, nitko ne zna što im se dogodilo. Po selu kruži priča da kuća nije napuštena...

Milica Ničić, 1/5. Medicinska škola, Subotica

11

MAJA ŠUPUT

Suradnja mladih Hrvata

Članovi udruge *Studenti Cetinske krajine* iz Zagreba, njih 55, posjetili su Hrvate koji žive na području Novoga Sada i Subotice. Domaćini na ovom njihovom putovanju bili su asistentica u obrazovanju Hrvatskog nacionalnog vijeća **Nataša Stipančević**, predsjednik mladeži Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Marin Piuković**, povjerenik mladeži DSHV-a Podružnice Subotica **Ninoslav Radak** i u ime Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata doktorand Hrvatskog katoličkog sveučilišta **Vladimir Nimčević**.

Udruga *Studenti Cetinske krajine*, osnovana je 2005. godine s ciljem očuvanja i promocije kulturnih i povijesnih vrijednosti Cetinske krajine, te pomaganja sadašnjim i budućim studentima njihovog kraja. Udruga, čiji je predsjednik **Petar Šušnjar**, djeluje u Zagrebu, a okuplja studente koji dolaze iz Cetinske krajine.

»Suradnja i prijateljstvo s Hrvatima iz Vojvodine traje osam godina, a ove godine posjetili smo Hrvate u Novom Sadu, Petrovaradinu i Subotici. U Novome Sadu obišli smo katedralu Imena Marijina, Petrovaradinsku tvrđavu i rodnu kuću bana **Josipa Jelačića**, te ostale znamenitosti. U Subotici smo obišli Veliku vijećnicu Gradske kuće, katedralu, Sinagogu i središte Grada. Ovom prigodom od srca zahvaljujemo Hrvatskom nacionalnom vijeću, te ostalim institucijama i udrugama Hrvata u Vojvodini te se radujemo nastavku suradnje«, kaže potpredsjednik Kluba *Sinjana* iz Zagreba **Ivan Bota**, koji je ujedno i član gostujuće udruge.

Tijekom ovog kratkog druženja mladež DSHV-a uspjela je u toplom i prijateljskom okruženju sa studentima iz Cetinske krajine, razmijeniti iskustvo kao i

upoznati ih s djelovanjem ovdašnjih Hrvata.

»Nakon ovoga susreta u *Studentima Cetinske krajine* vidimo pouzdane partnere koji su pokazali interes za nas. Konkretna stvar koja je dogovorena je da su naši studenti koji studiraju u Hrvatskoj slobodni otići u prostorije udruge *Studenti Cetinske krajine* i biti sudionici njihovih programa. Prvi naredni susret s našim prijateljima bit će u svibnju na Susretu Hrvatske katoličke mladeži kada ćemo posjetiti i njihovu udrugu«, kaže predsjednik mladeži DSHV-a Marin Piuković.

Ovdašnji mladi goste su upoznali s kulturom, obrazovanjem i poviješću Hrvata u Vojvodini, ali i ukazali na teškoće s kojima se susreću u ostvarivanju osnovnih ljudskih prava i pritiscima na zajednicu Hrvata.

N. S.

Kako je rođen narodni tribun?

Za nekoliko dana, 30. ožujka, navršava se točno 200 godina od rođenja narodnog tribuna **Boze Šarčevića** (1820. – 1899.), dok je nedavno, 19. ožujka, bilo 150 godina od početka nacionalnog preporoda bačkih Hrvata (1870.), između kojih – da koincidencija bude potpunija – postoji jaka veza. »Ovi pojmovi«, kako ocjenjuje velikan **Geza Kikić** (*Hrvatski tjednik*, 16. IV. 1971.), »Boza Šarčević i nacionalni pokret neraskidivo su vezani i čine organski dio moderne prošlosti bunjevačkog puka između Dunava i Tise. I preporod i Šarčević su neotuđivi dio svijetlih stranica povijesti Subotice i njezinih naprednih tradicija u slobodarskoj borbi za građansku emancipaciju i političku ravnopravnost, za narodnu prosvjetu i svjetovnu kulturu, te u vrlo složenom vremenu, kada su preporodne težnje hrvatskog naroda bile uvijek stavljene pod političke i državne sumnje, kao i njegovi preporodni ideolozi, organizatori i neumorni začetnici: **Ivan Antunović, Ambrozije Šarčević, Blaž Modrošić i Kalor Milodanović.**«

Burno stoljeće

Šarčević je živio u burnom 19. stoljeću, koje je obilježeno nacionalnim preporodima, pojavom nacija i buržoaskim revolucijama. Svega nekoliko godina po stupanju u službu Bačke županije u svojstvu okružnog podnačelnika u Bačkom Aljmašu našao se u vrtlogu Mađarske revolucije, koja je počela 15. ožujka 1848.

»Svi znaci i svi dokumenti koji su ostali iz tih burnih vremena svjedoče da Šarčević nije izgubio prisustvo duha. On je ostao – čovjek. Vršio je svoju dužnost objektivno, časno i pošteno mrzeći iz dna duše one, koji svoj položaj upotrebljavaju i koriste za svoje lično bogaćenje«, zaključuje Šarčevićev biograf **Joso Šokčić**. Za vrijeme službe u Bačkom Aljmašu (Bácsalmás, Mađarska) Šarčević je upoznao tamošnjeg župnika Ivana Antunovića, budućeg predvodnika nacionalnog pokreta bačkih Hrvata. Nakon službe, vraća se u Suboticu 1855.

Susret sa Garašaninom

Po povratku u Suboticu, Šarčević se na jedno dulje vrijeme povukao iz javnog života. Tek 1859. opet izranja iz povijesne tmine. Podnosi molbu Gradskom načelstvu, koje

Ambrozije Boze Šarčević

Ilija Garašanin

ga postavlja na položaj dnevničara (dijurnist) u računovodstvu s dnevnicom od 75 krajcara, što je, kako Šokčić tvrdi, u usporedbi s njegovom načelničkom plaćom bila »smiješno malena svota«. Međutim, već početkom 1860. izabran je na natječaju za računovođu pri siročadskom stolu grada Subotice s godišnjom plaćom od 500 forinti. Od 1859. Šarčevića počinju izdavati vid i sluh. Radi liječenja odlazi u Budimpeštu, gdje upoznaje **Iliju Garašanina**, predsjednika Državnog vijeća Srbije i budućeg predsjednika srbijanske vlade, koji je poznatiji javnosti kao autor čuvene knjige *Načertanije*. Garašanin je svojom jasnom ideološkom izobraženošću ostavio na Šarčevića dubok dojam i pobudio u njemu rodobljublje, uspavano od obiteljskih briga i zdravstvenih tegoba.

Šarčevićev susret s Garašaninom bio je bez sumnje sudbonosan po njega.

»Stoji van svake sumnje da je Šarčević svoje djelovanje na probudjivanju nacionalne svijesti i ponosa 'kod svojih rodjaka', kako je on bunjevštinu i šokadiju zvao otpočeo nakon razgovora i savjetovanja s Ilijom Garašaninom, pošto je prelio u sebi malodušnost«, zaključuje Šokčić. Ovo, naravno, nije bio jedini susret. Kako je poznato iz pisanja *Subotičkih novina* (br. 44, 1893.) nakon 1859. Šarčević je održavao živu korespondenciju s Garašaninom. Međutim, do sada nije pronađeno nijedno Šarčevićevo pismo u Garašaninovoj zaostavštini, koje bi rasvijetlilo kako je nastao narodni tribun bunjevačko-šokačkih Hrvata.

Vladimir Nimčević

MJESTO znanja i vještina

16

Svi mladi (od 15 do 30 godina) s područja Novog Sada i bliže okoline, a koji su u potrazi za relevantnim informacijama vezanim za obrazovanje, sigurnost, volontiranje, stručno usavršavanje i rad na sebi – mogu sve to pronaći na adresi Infopolisa – omladinskog info centra koji postoji već skoro sedam godina i pomaže mladima da obogate svoje iskustvo, nauče nešto novo i pronađu sebe u brojnim aktivnostima koje ovaj Centar organizira. Infopolis se nalazi u suterenu Apolo centra (Trg slobode 3). S radom je počeo 2013. godine, a trenutačno je član *ERYCE – Europske mreže informativnih centara* i samim tim nosi titulu jedinog informativnog centra za mlade u ovom dijelu Europe. Koordinator Infopolisa **Novak Stanišić** kaže za *KUŽIŠ?!* kako su začetnici ideje da se osnuje Centar

posvećen informiranju mladih bili članovi organizacije EDIT centar.

»EDIT centar je organizacija koja je nastala 2005. godine pod imenom ONO (Omladinska nevladina organizacija) i do sada su realizirali veliki broj projekata na lokalnom, pokrajinskom i međunarodnom nivou. ONO kasnije mijenja ime u EDIT centar. Tadašnji članovi organizacije su došli na ideju da se osnuje jedan centar koji će mladima pružati besplatne informacije u vezi s različitim područjima koje su im značajne. Tijekom 2012. godine podnijeli su takav prijedlog projekta i on je odobren od Gradske uprave za sport i omladinu i time su stečeni prvi uvjeti za otvaranje Infopolisa«, kaže Stanišić.

Informiranje i aktivnosti

Tim Infopolisa trenutačno broji 14 ljudi, a Novak Stanišić naglašava kako su uvijek otvoreni i motivirani primiti nove ljude. Kada su u pitanju zaduženja njihovih članova, ima ih više, ali prvo i osnovno zaduženje jest da na internet medije (sajt, Twitter, FB stranicu i Instagram) svakodnevno objavljuju besplatne informacije za mlade s područja Novog Sada i bliže okoline. Također imaju obvezu da mlade, koji posjete Infopolis, informiraju o tome što ih zanima, kao i da vode računa o kalendaru aktivnosti koje se odvijaju u prostoru Centra. Obveza članova je i da idu u medije kako bi predstavili Infopolis, a svoj rad i aktivnosti prezentiraju i na raznoraznim sajmovima i festivalima.

»Oni koji žele imaju tu mogućnost da u prostoru Infopolisa realiziraju neka svoja predavanja, radionice, tečajeve, seminare, prezentacije, ali pod uvjetom da je događaj besplatan i namijenjen mladima. U okviru Infopolisa funkcionira i besplatno psihološko savjetovalište za mlade koje vode naše volonterke koje su u edukaciji za psihoterapeute. One, osim savjetovališta, imaju mogućnost sudjelovati i u ostalim zaduženjima koje rade svi volonteri, ali njihovo je prije svega da vode savjetovalište«, navodi naš sugovornik.

Radionice, klub, večeri

Informativni centar za mlade svakodnevno organizira različite aktivnosti poput pedagoško-psiholoških radionica, kreativnih radionica, *soft skills* radionica i predavanja, prezentacija knjiga i stipendija, konverzacijskih klubova, večeri društvenih igara i filmskih večeri. Iz Infopolisa ocjenjuju kako su mladi najviše zainteresirani za učenje stranih jezika, te je Centar svojevremeno imao ponudu besplatnog učenja njemačkog, francuskog, španjolskog i talijanskog jezika, dok su u međuvremenu uveli konverzacijske klubove za neke strane jezike. Iako su trenutno na snazi mjere vezane za borbu protiv koronavirusa, Novak Stanišić se nada da se moći prirediti večeri društvenih igara i filmske večeri u travnju, svibnju i lipnju.

»Od početka travnja ponovo treba krenuti s radom i engleski konverzacijski klub. Zatim nas očekuje nova obuka za radioničarski rad s mladima, zatim Obuka za dječje eko-edukatore i radionica *Pisanje CV-a i motivacijskog pisma*. U planu je Obuka za korištenje Canve za pravljenje postera. Nastavljamo s promocijom naše omladinske mape grada Novog Sada i android aplikacije istog imena. Spremamo se i za sudjelovanje na

Sajmu stručnog usavršavanja koje će biti na PMF-u sredinom svibnja, kao i na *State of Exit* zoni u lipnju«, najavljuje Stanišić.

Kako se obratiti ili postati član?

Ukoliko netko želi postati volonter Infopolisa, to može biti bilo tko starosti od 15 do 30 godina, netko tko je motiviran da uči, radi, stručno se usavršava, stječe iskustvo, a u isto vrijeme pomaže onima kojima je ta pomoć neophodna. Mladi koji žele postati volonteri, ali i oni koji to ne žele, ali im je potrebna pomoć, informacija, savjet oko nečega – mogu pisati članovima Infopolisa na njihovu istoimenu Facebook stranicu, na Instagram profil (Infopolis_ns), na mail:

17

infopolisns@gmail.com ili da ih posjete u njihovim prostorijama u suterenu Apolo centra (Trg slobode 3) svakog radnog dana od 16 do 20 sati.

»To nam je oficijalno radno vrijeme kada smo u uredu i kada radimo s mladima jedan na jedan ili s manjom grupom mladih. Međutim, mi smo tamo često i van te satnice budući da neki od nas sudjeluju u realizaciji različitih aktivnosti i programa, bilo da je radni dan ili vikend«, ističe Stanišić.

Kristina Ivković Ivandekić / Foto: Infopolis

Problemi mladih

Mlade danas najviše muči to što ne mogu pronaći posao u struci i to što nemaju gdje steći neko relevantno radno iskustvo. »Mi ovom prilikom pozivamo mlade da nam dođu i da iskustvo stječu kod nas. Naučit će i kako da rade s mladima, kako da ih informiraju, kako da rade s grupom mladih, na šta posebno da obrate pažnju i štošta drugo«, kaže Stanišić.

Je li došlo vrijeme za POKORU?

Ovo nije govor o koronavirusu. E tako, sad kad smo to raščistili, možemo početi s našom temom.

Ušli smo u vrijeme korizme. Što je korizma po definiciji mislim da ne moram pisati. Prošle godine u ovo vrijeme sam također pisao o nekim praktičnim uputama za korizmu. U ovom broju osvrnimo se malo na to koliko je ona nužna. Je li uopće nužna?

Novi zavjet

18

Ljudi često imaju sliku u glavi kako su Stari zavjet i Novi zavjet dvije različite stvari, da je Bog Starog zavjeta strogi i ljuti Bog koji kažnjava narode. Ne samo druge narode nego i svoj izabrani narod, a kada se gleda Novi zavjet može se stvoriti slika samo milosrdnog Boga koji uvijek prašta. Svjestan sam da nemaju svi tu sliku u glavi, ali je bitno podsjetiti se da je Bog jedan i uvijek isti. Ako pogledamo vrijeme nevolja u Starom zavjetu, vidimo kako je, da bi se izbjegla velika pogibelj, prakticirana pokora. Ninivljani su činili pokoru kad su čuli što im se sprema; kada je prijetila Jeruzalemu propast od Holoferne svi su se prihvatili pokore: »oni i žene njihove, i djeca, i životinje, i pridošlice, i plaćenici i robovi nošahu kostrijet oko bokova« (Judita 4, 10). Životinje i pridošlice su čak morale činiti pokoru; kralj David i Ezra. Estera daje naredbu: »Hajde, sakupi sve Židove koji se nalaze u Suzi. Postite za me: tri dana i tri noći ne jedite niti pijte. I ja ću tako postiti sa svojim djevojkama« (Ester 4, 16). A primjera imate još mnogo. No, ima li Novi zavjet ovih poziva na pokoru? I više nego što mislite. Pretpostavljam da je svatko ili čitao ili slušao čitanja na Misi evanđelja i poslanica. Jedna se mala distinkcija treba napraviti kada je riječ o prijevodu Novog zavjeta: sva izdanja Biblije danas baziraju se na mazoretskim židovskim tekstovima, što je novina, jer je Crkva uvijek stavljala u

središte prijevode Septuaginte, Itale i Vulgate. Ukratko, vezano za naše primjere, svaki put kada vidite riječ: »obratite se« u novim izdanjima, čitajte: »činite pokoru«. Prateći njih, dobivamo drukčiju sliku. Kaže Isus: »Činite pokoru, jer se približilo kraljevstvo nebesko« (Mt 3, 2) ili »Jao tebi, Korozaine, jao tebi, Betsaido! Jer da su se dogodila u Tiru i Sidonu čudesa, što su se dogodila u vama, davno bi već u kostrijeti i pepelu činili pokoru« (Mt 11, 21). Ili: »Nisam došao da zovem pravednike, nego grešnike na pokoru« (Lk 5, 32). I jedan koji danas možda ostavlja najveći dojam: »Mislite li, da su ovi Galilejci bili veći grešnici od svih Galilejaca, jer tako postradaše? Ne, kažem vam, nego ako ne budete činili pokore, svi ćete tako propasti. Ili mislite li, da su onih osamnaest, na koje pade kula u Siloji i ubi ih, bili veći krivci od svih ljudi, što stanuju u Jeruzalemu? Ne, kažem vam, nego ako ne budete činili pokore, svi ćete tako propasti« (Lk 13, 2-5).

40 dana

Crkva, poput Isusa, poziva na pokoru. Poziva sve na post i da se ostave onih razonoda koje nisu loše same po sebi, ali odvlače svakodnevno od razmatranja o Kristovom životu i muci. Na koga ćemo se ugledati u tome? Na samog Krista, koji je proveo život u pokori i koji je došao da bi izgubio svoj život. Također, ugledajmo se na Krista koji je 40 dana bio kušan u pustinji. Sva kušnja koju je Krist prošao, prošao je da bi nama pokazao što nam je proći, ako želimo živjeti po volji Božjoj: požuda tijela (da se oslobodimo neurednih želja i strasti), zatim drugo: preuzetost, oholost i lijenost; i treće: zemaljsko uživanje bez Boga i požuda očiju. Svaki drugi primjer proizlazi iz ovog razmatranja. Svi veliki sveci koji su činili najveće pokore činili su to napajajući se s izvora Kristove muke i života. Je li 40 dana puno? Sve je puno i previše ako nema cilja. Zato je bitno napraviti razliku:

muka bez svrhe je patnja. Muka sa svrhom je pokora. Jeste li se odrekli slatkog? Sokova, cigareta, društvenih mreža? Super ako to iskoristite na vaše dobro.

Briga oko svijeta?

Svakako da trebamo paziti što se događa oko nas. U surotnom skaćemo s vrha hrama čekajući anđele da nas ponesu. Trebamo li brinuti oko svih stvari? Pa tko može brinuti o svemu i reći da traži najprije Kraljevstvo Božje? Trebamo li brinuti da imamo sve što želimo? Ako ispujavamo samo svoje želje, sebi se klanjamo i sebi služi-

mo. Tko shvati ove stvari znat će da se ne treba bojati onoga što ubija tijelo, a dušu ne može ubiti već onoga koji može i dušu i tijelo pogubiti u paklu (Mt 10, 28).

»Ne prodaju li se dva vrapca za nekoliko para? Pa ni jedan od njih neće pasti na zemlju bez Oca vašega« (Mt 10, 29). Na nama je ovu korizmu činiti ono što bismo trebali činiti neovisno o situaciji oko nas. Sve ostalo je volja Božja, kojoj bismo se trebali predati. (Više o ovome i kako je prepoznati u ovim kriznim vremenima pogledajte što piše sv. Alfonso Liguori u prošlom broju koji možete naći u arhivi.)

Ivan Čavrgov

Razglednica iz Sombora

Nazor – čuvar tradicije somborskih Hrvata

Bok, ekipa. Neko vrijeme me nije bilo, no sigurna sam da su moje kolege pokrile moj nedostatak s pričama i dešavanjima. U borbi protiv koronavirusa, te iznimnih mjera opreznosti, svoj fokus nisam mogla usmjeriti na neka događanja, kulturna ili sportska u Somboru, pa vam u ovoj razglednici pišem o jednom lijepom projektu ovdašnje hrvatske udruge, HKUD-a *Vladimir Nazor*.

Naime, ova je udruga nedavno predstavila prvi dio realizacije projekta digitalizacije arhivske građe Društva pod nazivom *Nazor – čuvar tradicije somborskih Hrvata*.

Digitalizacija građe

Rad na ovom projektu otpočeo je prije dve godine. Ideja je čuvanje te zaštita arhivskih sadržaja iz njihove bogate građe, budući da Društvo postoji od daleke 1936. godine. Arhiv je do sada postojao u tradicionalnom obliku dokumenata, fotografija, knjiga i slično. Idući u korak s vremenom, tim HKUD-a *Vladimir Nazor* došao je na ideju razvijanja softvera koji će podržati digitalizaciju arhivske građe kako bi se postavila u suvremeni elektronički oblik. Građa sada postaje preko Mreže dostupna praktički cijelom svijetu. Aktivni partner na ovom projektu je Povijesni arhiv grada Sombora.

Kako je arhiva obimna, posao još nije završen. Planirana je aktivacija mladih u pomoći na realizaciji projekta. Kako su suvremene tehnološke inovacije područje poznato mladima, Društvo ima u planu održavanje radionica radi obuke mladih, kako bi bili osposobljeni raditi na projektu, odnosno specijaliziranom softveru. Na taj način mladi će dobiti priliku da budu uključeni u realizaciju projekta, da nauče nove, vrlo atraktivne vještine, te da istovremeno saznaju, te dobiju uvid o povijesti svojih predaka, somborskih Hrvata.

Potporna Ministarstva

Ministarstvo kulture i informiranja Srbije prepoznalo je vrijednost *Nazorova* projekta, te ga je podržalo.

Na nedavnom predstavljanju projekta digitalizacije arhivske građe govorili su autorica projekta **Marija Matarić**, povjesničar **Saša Sabadoš** i autor web aplikacije za digitalizaciju **Nikola Čvardić**.

Ovu priliku koristim da pozdravim ovu inicijativu, te da pozovem sve mlade Somborce iz hrvatske zajednice, ali i šire, da se uključe u ovaj projekt.

Ostanite zdravi, smireni i iskoristite ovo vrijeme produktivno, za stvari koje ste oduvijek željeli ali za njih niste imali vremena.

Ana Parčetić

NEUREDAN eklektični zvuk

20

Samoupravljačka organizacija Neprijatno mi je svira i djeluje u Subotici već neko vrijeme. Dobra poznati subotičkom undergroundu, ovaj avangardni, eklektični sastav postaje sve zvučnije ime i na domaćoj glazbenoj sceni. Protivno imenu benda, njihovi nastupi nisu uopće neprijatni, ni najmanje, zapravo su zarazno zabavni. Nedavno su za subotičku etiketu *Librarian Records*, koju vodi **Daniel Tikvicki**, objavili EP *Sad mi se izvini* koji se može naći na bandcamp stranici benda, ali i u fizičkom CD izdanju.

KUŽIŠ?! Koliko dugo svirate zajedno i koliko točno vam je neprijatno?

Grupa je nastala u kontroliranim eksperimentalnim uvjetima 2015. godine. Eminentni samoupravljači poput nas protive se svakom obliku atomizacije i razbijanja društva na neovisne jedinice, tako da smo primjenom gešalt teorije izumjeli grupu kao entitet sačinjen od zavisnih varijabli koji kreacijom zvuka djeluje i mijenja svijet oko sebe. Mi mijenjamo. Mi stvaramo. Mi smo Homo Fabricusi. Nije nam nimalo neprijatno, a vama?

KUŽIŠ?! Kako biste opisali svoj zvuk ili pravac benda? Kako ste došli do njega, je li to bilo spontano?

Zvuk je Anti. Pravac je Anti. Eventualan adekvatan epitet bi bio da je zvuk neuredan. Društvena konvencija nam je izazov. Nismo došli do zvuka, izašao je iz nas, većinu proba ni ne sviramo jer Stoleta mrzi. U takvim uvjetima neaktivnosti, zvuk se mora sam od sebe desiti. I vidiš, desio se!

KUŽIŠ?! Kojih pet albuma biste izdvojili kao esencijalne za vaš bend?

Mnogo bi nas definirao odgovor na ovo pitanje, što je protivno članu 13. statuta samoupravljačke organizacije udruženog rada *Neprijatno mi je*.

KUŽIŠ?! Nedavno ste izbacili EP *Sad mi se izvini*. Recite nam nešto više o ovom mini albumu?

Radi se o pet živih snimaka s koncerta u klubu *Mladost* u Subotici iz 2019. godine. Hvala samoupravljaču Danielu Tikvickom na svemu i instituciji *Librarian*.

KUŽIŠ?! Što je sljedeće u planu? Kada i gdje ćemo vas moći čuti ponovno?

Ne planiramo. Odbacili smo plansku ekonomiju, djelujemo tržišno, *laissez-faire*. Djelovanjem tržišnih spontaniteta, imali smo zakazane nastupe za 18. travnja u Subotici, 25. travnja u Beogradu na *Hali Gali Festu* i 9. svibnja u Zrenjaninu. (Ne)održavanje istih ovisi od situacije s koronavirusom.

Ivan Benčik

LANCI za naočale

U pitanju je lanac koji je zakačen za vaše naočale, koji se stavlja oko vrata, ovo je praktično jer ne morate odlagati u torbu svoje naočale, ne morate ih držati na glavi ili u ruci kada ih skinete, nego samo ih pustite da vam vise oko vrata. Praktičnost prije svega – što je i ka-

Svakog dana slušamo o tome kako se moda vraća, vrti u krug, odlazi i dolazi, devedesete, osamdesete... Sve izmiješano, isprepleteno i tako dalje i tako dalje.

Međutim, ove godine (iako smo u veoma ozbiljnoj pandemiji koronavirusa) nezaobilazni trend i detalj za nošenje i kombinacije su lanci za naočale. Sigurno ste viđali ovaj modni detalj kod vaših baka, ali vam se priznat ćete, i nije činio baš kao nekakav modni detalj.

21

rakteristično za naše bake, a sada nam to i trend nameće, što i nije loše.

Ovaj modni detalj se može iskoristiti veoma maštovito. Možete naći ove lance u raznim bojama, veličinama, dužinama, te ih možete kombinirati uz svoj outfit. Ukoliko izostavite nakit toga dana, ovaj detalj će nadomestiti lančice, minduše. Vrlo lako se »montiraju«; na krajevima lanaca se nalaze silikonske kukice koje zakačite na svoje naočale. Možete ih skidati, mijenjati, u potpunosti skinuti ali i koristiti za druge namjene kao što je na primjer lančić. Također, možete ih i same napraviti uz pomoć perlica, biserčića i peruški. Tako ćete biti unikatne, svoje i prepoznatljive.

Trenutačno u gradu ukojem živim (Subotici) nisam vidjela da se prodaju, ali putem online prodaje se mogu poručiti.

Milijana Nimčević

Tatjana Ćaćić

VERSUSLOGIA

suvremena
poezija

Hali Gali kompilacija

Paket aranžman, *Artistička radna akcija*, *Jutro će promeniti sve*, *Bistro na rubu šume*... Ovom nizu kompilacija možete slobodno dodati i novu – *Hali Gali Kompilaciju*. Kao što je slučaj sa svim gore navedenim, i Hali Gali predstavlja jednu novu i bogatu scenu. Ovaj put je riječ o bendovima koji su dosta zanemareni od mainstream medija, što je uistinu, velika šteta. Hali Gali je vodič kroz svijet nove i veoma vitalne beogradske rock scene, a sakupila je: Johanbrauer, Sitzpinker, Gazorpazorp, Vizelj, proto tip, Sv. Pseta, Šajzerbiterlemon, KOIKOI i Tipon. Ovakve kompilacije su ostavile neobično duboki trag u našoj pop kulturi; recimo *Paket aranžman* je pokrenuo jednu kreativnu revoluciju koja će iznjedriti mnoge bendove i umjetnike; *Jutro* je predstavilo nekoliko bendova, među kojima i sam *crème de la crème* suvremene srpske rock scene poput Repetitora, Goribora, Nežnog Dalibora i naravno subotičkog Pionira 10, po čijem stihu je kompilacija dobila ime (a mnogo godina kasnije i jedna TV serija). Tako da ovakva kreativna udruživanja nisu nikakva novina već dobro oprobana taktika, jer ipak »zajedno smo i veći i jači«. Kompilaciju možete poslušati na istoimenoj bandcamp stranici ili na HaliGali YouTube kanalu gdje možete pogledati i zanimljive intervju s bendovima.

I. Benčik

CLAZBA

Dolittle

U pitanju je ekranizacija priče o ekscentričnom čovjeku koji može razgovarati sa životinjama – doktoru Dolittleu kojega tumači **Robert Downey Jr.**

Nakon što je sedam godina ranije izgubio suprugu, doktor John Dolittle, poznati liječnik i veterinar engleske kraljice Victorie, otuđio se daleko iza visokih zidova dvorca Dolittle, u društvu egzotičnih životinja. Ali kada se mlada kraljica (**Jessie Buckley**) teško razboli, nevoljko Dolittle je prisiljena uploviti u epsku avanturu do mitskog otoka u potrazi za lijekom, povratiti svoju duhovitost i hrabrost dok se suočava sa starim protivnicima i otkriva čudesna stvorenja.

Doktoru se u njegovom naumu pridružuju mladi, samozvani pripravnici i raskalašena družina životinja, uključujući tjeskobnu gorilu, entuzijastičnu, ali ne baš pamentu patku, dvolični dvojac ciničnog noja i nadmoćnog polarnog medvjeda te snažnu papigu, koja je i najvjerniji savjetnik Dolittlea. Zanimljiva priča i lijepa ekranizacija.

K. U.

FILM

Ljudi govore

Knjiga *Ljudi govore* pisca **Rastka Petrovića**, kao spoj romana, putopisa i eseja, predstavlja središnje mjesto u njegovom književnom opusu. Nastaje u razdoblju kada Petrović putuje. On prenosi poruku da se život sastoji od naizgled beznačajnih stvari, ali da su upravo one u svojoj jednostavnosti posebne. Putujući otocima on je usredotočen na ljude koji žive jednostavnim, ponekad veoma teškim životom. Ljudi, zapravo, u ovom romanu ne govore mnogo ali sve ono što kažu ostavlja dubok dojam na čitatelje. Ljudi govore slikajući specifične i nimalo jednostavne međuljudske odnose, a neke riječi nagovještavaju njihove tragične sudbine. Kada ljudi zamuknu ostaje samo tišina, ali Petrović shvaća da je to tišina u kojoj priroda dobiva priliku da pusti svoje glasove. Ti zvuci ga proganjaju i dovode k spoznaji. Knjiga je podijeljena u tri dijela i, iako kratka, vrlo je efektivna. Čak i s malo riječi, Petrović je uspio stvoriti priču koja je sjevremenska i važna za čovječanstvo.

A. I. Darabašić

KNJIGA

